

Pregled strokovnih člankov

Revue internationale de criminologie et de police technique et scientifique, Genève, leto 2011, št. 1:

Manouk, V.: Teoretična razlaga »kriminalitete belega ovratnika« (Teorijo o kriminaliteti belega ovratnika je 1939. leta v ZDA razvil Edwin Sutherland, ki je zajel pod ta pojem »spoštovane osebe na visokem družbenem položaju, ki svoj poklic zlorablajo za kazniva dejanja«. Kasneje so raziskovalci uporabljali tudi izraz »kriminaliteta elite«, za katero je značilno »kršenje zakonov brez škodljivih posledic za kršitelje«. V Evropi se je s tovrstno kriminaliteto doslej največ ukvarjala kritična kriminologija. Danes štejemo k tej kriminaliteti poleg klasičnih finančnih goljufij še pranje denarja, borzne in bančne goljufije ter korupcijo. Čeprav je od prve uporabe izraza »kriminaliteta belega ovratnika« minilo že več kot 70 let, se ta še vedno uporablja v znanstvenih delih, ni pa doslej še v nobeni državi dobil pravne zakonske opredelitve. Storilci tovrstne kriminalitete so redko kazenskopravno obravnavani, pogosteje jih obravnavajo različne komisije ali civilna sodišča, čeprav povzročena škoda večkrat presega škodo, povzročeno s klasično kriminaliteto.) - Vavassori, D., Grille, N.: Prve francoske izkušnje s posebnimi kazenskimi zavodi za mladoletnike (Z reformo kazenskega prava je Francija 2007. leta vpeljala posebne kazenske zavode za mladoletne obsojence. Na ta način naj bi se izboljšali pogoji prestajanja kazni in zmanjšala prenaseljenost v zavodih za polnoletne obsojence, uresničujejo pa se tudi določbe Evropskih zaporskih pravil, ki zahtevajo popolno ločitev mladoletnih in polnoletnih obsojencev. Novi zavodi naj bi združili vzgojne in nadzorne vloge v osebi vzgojitelja-paznika. S tem bi se povečala poklicna identiteta paznikov in njihov ugled v očeh javnega mnenja. Koliko bodo lahko pazniki opravljali »vzgojne« naloge v praksi, je odvisno od njihove prizadevnosti in od obsojenčevega doživljanja zavodskega vzdušja. Zastavlja se vprašanje, kako rešiti konflikt, ki bo nastal z »mešanjem« pazniške in klasične vzgojne funkcije v kazenskem zavodu. Pri tem je treba upoštevati, da je prvenstveni namen vsakega zapor »odvzem prostosti, nadzorovanje in kaznovanje«, zato bo verjetno tudi v zavodih za mladoletne obsojence še naprej prevladovala pazniška (sub)kultura in bo (pre)vzgojna vloga le drugotnega pomena. Očitno je še tako humanizirana oblika zapor na koncu še vedno samo zapor, katerega osnovni namen je kaznovanje.) - Benezech, M., St-Yues, M.: Metodološka navodila za policijsko zasliševanje osumljenec – MAAS-8M (Želja po iskanju resnice je toliko stara kot samo pravosodje, zato se še danes uporabljajo številni starogrški pojmi, kot so zanesljivost (sposobnost ločevanja med resnico in lažjo), iskrenost in resnicoljubnost (resnica sama odraža objektivna dejstva iz preteklosti). Pri tem pa je treba upoštevati, da je (bo) vedno razlika med osebno psihološko (subjektivno) resnico osumljenca, resnico priče, znanstveno resnico (zaključki izvedencev) in pravno resnico, ki

jo vsebuje sodba, saj se lahko obsodi nedolžnega in oprosti krivega. Izpovedi prič in osumljenec so odvisne od njihove sposobnosti opazovanja, spominjanja, izražanja ter njihovih osebnostnih značilnosti in posebnosti. Pri zasliševanju osumljenca mora policist upoštevati sodobna mednarodno sprejeta navodila MAAS-8M, ki zajemajo: motiv, vzrok, kraj, čas in način storitve kaznivega dejanja, uporabljena sredstva in pripomočki, izpoved in vedenje osumljenca. Na vsako zaslišanje se mora zasliševalec temeljito pripraviti. Pri zaslišanju mora upoštevati intelektualne in verbalne sposobnosti osumljenca, njegovo zdravstveno stanje, kriminalno preteklost in okolje, v katerem živi. Po zaslišanju mora policist klasificirati zbrane indice in izvesti prvo evalvacijo zbranega gradiva, kar mu bo koristilo pri naslednjih zaslišanjih. Glede na tip osumljenca lahko policist izbere strategijo zasliševanja. Zaradi varnosti policista mora biti med zaslišanjem vedno v neposredni bližini pripravljena intervencijska skupina, ki lahko obvlada razburjenega in nasilnega osumljenca.) – Demers, M-E., Dupont, B.: Ocenjevanje kakovosti policijskega dela (Če se je včasih učinkovitost policije ocenjevala samo po količini odkrite kriminalitete, je to merilo danes preozko, saj je treba meriti tudi rezultate na področju preprečevanja in zatiranja kriminalitete pa tudi učinkovitost s stališča stroškov. Danes je zelo pomembna zakonitost dela policije z vidika varstva človekovih pravic. Ker so uporabniki policijskega dela prebivalci, jim pripada tudi pravica do ocenjevanja učinkovitosti tega dela. Pri tem se najpogosteje upošteva kriterij razlike med pričakovanji ljudi in njihovim dejanskim zadovoljstvom. Treba je upoštevati, da ima le malo prebivalcev stike s policijo, pa še ti so večinoma neprijetni, če je bil nekdo žrtev kaznivega dejanja, kršitelj cestnoprometnih predpisov ali storilec kaznivega dejanja. Ljudem največ pomeni vidnost policije v prostoru, kajti to je zanje dokaz, da policisti delajo. Osnovna naloga policije ni več samo skrb za spoštovanje in izvrševanje zakonov, temveč tudi občutek varnosti pred kriminaliteto.)

Revue internationale de criminologie et de police technique et scientifique, Genève, leto 2011, št. 2:

Cusson, M.: Ciklična obdobja kriminalitete in varnosti (Po vsaki objavi državne kriminalitetne statistike se kriminologi sprašujejo o vzrokih za porast ali padec kriminalitete. Že dolgo namreč vedo, da kriminaliteta prihaja »v valovih«, določene oblike kriminalitete so enkrat v porastu, drugič v upadanju. Valovanje je podobno valovanju v gospodarstvu, kjer obdobjem gospodarskega blagostanja sledijo obdobja gospodarskih kriz. Kriminologi se strinjajo, da storilci kaznivih dejanj vedno iščejo šibke žrtve in izvršujejo dejanja, ki jim prinašajo največji dobiček ob najmanjšem tveganju. Na drugi strani se tudi potencialne žrtve skušajo varovati: izogibajo se nevarnim krajem,

nameščajo alarmne naprave, shranjujejo denar in dragocenosti v bančnih sefih itd. Statistično zajeta kriminaliteta je odraz in rezultat določenega ravnotežja med potencialnimi storilci in potencialnimi žrtvami. Ko se objektivno tveganje viktimizacije zmanjša, ljudje pričnejo opuščati in zanemarjati samovarstvene ukrepe, zato ponovno poraste kriminaliteta na določenem področju. Navedene zakonitosti najbolj veljajo za premoženjsko kriminaliteto, pa tudi za kazniva dejanja zoper življenje in telo in npr. za kaznivo dejanje ugrabitve letal. Kriminologi naj bi na podlagi gibanja kriminalitete napovedali porast, vrh, upadanje in dno prihodnje kriminalitete, tem napovedim pa bi morali prilagajati svojo varnost tako državljani kot država.) – Berghel, S.: Družinske vezi in mladoletniško prestopništvo v Angliji (Strokovnjaki s področja psihologije, psihiatrije, socialnega dela, sociologije, kriminologije in pedagogike nenehno proučujejo odnose med družinskimi člani ter družinsko (de)socializacijo in mladoletniškim prestopništvom. Doslej je ugotovljena visoka pozitivna povezava med "porušeni družinskimi vezmi" in mladoletniškim prestopništvom. Ne glede na pomembno vlogo družine je treba pri proučevanju mladoletniškega prestopništva upoštevati še številne objektivne zunanje dejavnike, ki vplivajo na moč, trdnost in smer družinske socializacije.) – Francis, V.: Opazovalne kamere na belgijskih železnicah (Po svetu se vedno bolj širi videonadzor na javnem prostoru. Očitno je videonadzor namenjen samo potencialnim storilcem in potencialnim žrtvam, "normalnih" ljudi ne moti, saj jim ne koristi in ne škoduje, dokler se vedejo v skladu z družbenimi normami. Videokamere na železnici vodijo in usmerjajo posebni tehniki, ki so neposredno povezani z železniško policijo, da lahko hitro pride na kraj zaznane nevarnosti ali storjenega kaznivega dejanja.) – Anglada, F. idr.: Odkrivanje in uporaba sledi droge za delovanje švicarske policije (Policija je pogosto v težavah, ker nima dokaza o prodaji droge, čeprav ima izjave prič, posnetke telefonskega prisluškovanja in dokaze, pridobljene z lastnim opazovanjem, toda ker pogosto pride "prepozno" na kraj preprodaje, je vse njeno dolgo in naporno delo zaman. Ker pa droga pusti sled vonja, je treba samo odkriti to (mikro)sled na znanstven način, ki ga bo priznalo tudi sodišče kot dokaz. Obstajajo številni načini za odkrivanje prisotnosti drog, pa tudi metode za odkrivanje vonja v prostoru še potem, ko so droge "premeščene" iz tega prostora. Poleg tehničnih naprav so zlasti psi sposobni odkriti zapoznelo mikrosled droge v stanovanju, v avtomobilu, na telesu prenašalca. Lozanski eksperiment z odkrivanjem sledi drog na telesu in na obleki preiskusnih oseb z mobilnim ionskim spektrometrom Smith IonScan 400B je pokazal, da je mogoče odkriti mikrosledi droge še štiri dni po "okužbi". Tudi eksperiment z bankovci švicarskega franka in evra je pokazal, da so "okuženi" s kokainom "nedolžni" bankovci v blagajni velike banke kot bankovci, ki jih je policija zasegla preprodajalcem. Zato zaseženi "okuženi" bankovci ne morejo biti dokaz kaznivega dejanja preprodaje drog.)

Revue pénitentiaire et de droit pénal, Paris, leto 2011, št. 2:

Gindre, E.: Spremembe določb o policijskem pridržanju v francoskem zakoniku o kazenskem postopku (Že več let je v Franciji slišati zahteve po spremembi zakonskih določb o policijskem pridržanju. Ustavno sodišče Francije je 2010. leta odločilo, da so sedanje določbe protiustavne in v nasprotju z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah in temeljnih svobodah, ker pridržana oseba nima pravice do zagovornika in ni obveščena o pravici do molka in obrambe. Namen sprememb je tudi zmanjšati število policijskih pridržanj, saj je zakon zaostrial pogoje za odrejanje in podaljševanje policijskega pridržanja samo zaradi zasliševanja osumljenca. Še posebno so želeli zmanjšati število policijskih pridržanj zaradi kršitev cestnoprometnih predpisov, ki jih storijo »pijani in predrzni« vozniki. Po novem zakonu je dovoljeno pridržanje osumljenca samo za kazniva dejanja, za katera je zagrožena kazen nad eno leto zapora, pridržanje pa lahko traja največ 24 ur. S temi spremembami zakonodaje je Francija uskladila svojo zakonodajo s pravno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice.) – Grégoire, L.: Prihodnost varnostnih ukrepov (Francija je 2008. leta sprejela nov zakon o varnostnih ukrepih in o ugotavljanju kazenske neodgovornosti zaradi duševnih motenj. Novi ukrepi naj bi bolje zavarovali družbo pred nevarnimi storilci kaznivih dejanj in še posebej pred povratniki. Zakon uvaja štiri skupine varnostnih ukrepov: odvzem prostosti, obvezno zdravljenje, različne obveznosti z namenom zagotavljanja varnosti, razglasitev kazenske neodgovornosti zaradi duševnih motenj. Od klasičnih varnostnih ukrepov novi francoski zakon ohranja prepoved približevanja določeni osebi, prepoved vožnje motornega vozila ali prepoved izdaje dovoljenja za vožnjo motornega vozila, prepoved opravljanja poklica, prepoved posesti ali nošenja orožja.) – Segonds, M.: Kazenskopravno urejanje trga delovne sile in delovnih razmerij (V sodobnem kapitalizmu si različno predstavljajo pravno urejanje delovnih razmerij med delodajalci in delavci. Pravo zahteva določeno disciplino in pravno varnost na obeh straneh. V delovni zakonodaji je malo kaznivih dejanj, ki jih lahko storijo delavci, veliko pa jih lahko storijo delodajalci. Pravo danes v večji meri varuje pravice delavcev kot pravice delodajalcev: npr. na področju varstva zdravja in varnosti delavcev.) – Renoux, Th., Magnon, X.: Odločitve francoskega ustavnega sodišča na področju kazenskega prava (Od maja 2010 do maja 2011 je Ustavno sodišče Francije sprejelo številne odločitve, ki spreminjajo kazenskopravno prakso. V javnosti je doživela največji odmev odločitev, da ima na policiji pridržana oseba že od trenutka aretacije pravico do zagovornika, molka in obrambe. Zaradi spoštovanja domneve nedolžnosti je Ustavno sodišče omejilo pravico policije do odvzema krvi in telesnih izločkov za ugotavljanje DNK, enako je omejilo pravico do uporabe tajnih metod sledenja in prisluškovanja.

Ustavno sodišče je razglasilo za protiustavne številne odločitve sodišč o odrejanju in trajanju pripora, če niso bile upoštevane določbe Evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. O vsakem odvzemu prostosti mora v najkrajšem možnem času odločiti sodna oblast. Ustavno sodišče je večkrat odločilo, da je zoper vsako odločitev državnega organa dovoljena pritožba, ki zagotavlja »enakost orožij pred pravosodjem«.) – Popescu, C.-L.: Evropsko kazensko pravo človekovih pravic (Avtor razčlenjuje odločbo št. 23-458/02 Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourg, ki jo je to sodišče izdalo 24. marca 2011 v zadevi Giuliani in Gaggio proti Italiji. Sodba se nanaša na dogodke ob sestanku predstavnikov držav Vrha G8 19. julija 2001 v Genovi, ko je bil v spopadih med protestniki in policijo ubit Carlo Giuliani. Uboja je bil obtožen mlad pomožni policist, ki je večkrat opozoril protestnike, naj se odstranijo od vozila in prenehajo z napadi, sicer bo streljal, nato pa je dejansko ustrelil v zrak opozorilni strel. Krogla je v zraku zadela kamen, vržen proti avtomobilu, se odbila in zadela protestnika v glavo, da je kasneje umrl. Obtoženi policist se je zagovarjal, da je ravnal po predpisih. Javni tožilec je po proučitvi zadeve ustavil kazenski postopek in ne glede na posledice obtožencu na koncu priznal pravico do zakonite obrambe, saj je obstajala resna nevarnost, da bodo razjarjeni protestniki na ulici »linčali« ujetje policiste. Tudi Evropsko sodišče za človekove pravice je odločilo, da je obtoženec ravnal v zakoniti samoobrambi.) - Desessard, L.: Spremembe Rimskega statuta mednarodnega kazenskega sodišča (Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča je doživel večje spremembe na konferenci v Kampali junija 2010. Spremenjeni 8. člen Rimskega statuta opredeljuje vojne zločine ne glede na to, ali gre za mednarodne vojne spopade ali za dvostranske vojne spopade, če se z dejanji kršijo ženevske in/ali haške konvencije, ki veljajo za mednarodne vojne spopade. S Konvencijami so dodana nova kazniva dejanja uporabe strupov ali strupenega orožja, uporabe strupenih plinov ali tekočin in uporabe krogel, ki se razletijo v človeškem telesu. Ker Rimski statut 1998. leta ni natančneje opredelil vsebine kaznivega dejanja agresije, je bil leta 2010 dodan nov 8. a člen, ki opredeljuje agresijo. Bistvo agresije je, »da država uporabi oboroženo vojaško silo zoper suverenost, teritorialno celovitost ali politično neodvisnost druge države«. Ta člen se bo začel uporabljati eno leto potem, ko bo 30 držav ratificiralo spremembo Rimskega statuta.) - Gassin, R.: Teorija kriminalitete in njene sestavine (Kriminologija kot znanost si zastavlja vprašanje o naravi kriminalitete. Že od Durkheima dalje velja, da je kriminaliteta naraven pojav, saj ni družbe brez kriminalitete. Kriminologi pa se sprašujejo, ali je kriminaliteta res naraven pojav ali pa je le družbeni konstrukt, odvisen od vsakokratne kazenske zakonodaje in njene uporabe. Po letu 1960 je »kriminologija družbene reakcije« prinesla nov pogled na kriminaliteto. Osnova za nov pogled na naravo kriminalitete je interakcijska sociologija, ki temelji na družbenem formalnem

in neformalnem nadzorstvu, selekciji, etiketiranju in stigmatizaciji, saj šele etiketa ustvari devianta. Kakšna bo kazen, določa v pomembni meri vsakokratna kolektivna družbena zavest. Vsa človekova dejanja in ravnanja so posledica motivacije, pri tem pa so odločilne človekove socialne, etične, moralne in religiozne vrednote. Kriminaliteta lahko postane sredstvo za doseganje ciljev ne glede na materialno, socialno in psihološko ceno. Ker storilci kaznivih dejanj napadajo kazenskopravno varovane vrednote, priznane s kolektivno zavestjo, sistem zagroženih kazenskih sankcij odraža sistem družbenih vrednot in moralne temelje sodobne zahodne civilizacije.) - Novosti francoske zakonodaje o izvrševanju kazenskih sankcij (V zadnjih letih je Francija sprejela številne novosti pri izvrševanju kazenskih sankcij: izboljšani so nastanitveni pogoji obsojencev ter pogoji za njihovo socialno rehabilitacijo po prestani kazni; omiljeni so pogoji za premestitev obsojencev iz zaprtih v polodprte in odprte kazenske zavode; določeni so milejši pogoji za zamenjavo zaporne kazni z elektronskim nadzorom in prestajanjem kazni v obliki »vikend-zapora«; prenovljene so določbe o disciplinskem kaznovanju; disciplinski komisiji sedaj predseduje direktor kazenskega zavoda, dva člana komisije pa imenuje predsednik sodišča izmed državljanov, »ki kažejo interes za delovanje zapora«; obsojenec ima lahko v disciplinskem postopku zagovornika in ima pravico do pritožbe zoper izrečeno disciplinsko kazen; najhujša disciplinska kazen oddaje v samico sme trajati največ 20 dni za kršitve prve stopnje, za kršitve druge in tretje stopnje pa sme trajati največ 14 dni.) – Etični kodeks francoskih uslužbencev za izvrševanje kazenskih sankcij (Z odlokom ministra za pravosodje št. 1711 so leta 2010 francoski uslužbenci v zaporih dobili svoj prvi deontološki kodeks. V splošnih določbah so opisane naloge javnih uslužbencev za izvrševanje kazenskih sankcij. Posebno poglavje je namenjeno splošnim nalogam uslužbencev, ki morajo svoje delo opravljati poklicno in človeško korektno s spoštovanjem osebnosti in dostojanstva obsojencev ter varovati njihovo življenje in zdravje. Kodeks močno poudarja obvezo po nenehnem strokovnem usposabljanju uslužbencev zaradi seznanjanja s poklicnimi novostmi in sodobno penitenciaro prakso.)

Pripravi Franci Brinc

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2011, št. 56/2:

Gre za posebno/tematsko številko, v kateri je nanizanih 5 prispevkov o kriminaliteti v svetu umetnosti. Predstavljeni so štirje. Durney, M., Prolux, B.: Kriminaliteta v umetnosti: kratek uvod (Pojem kriminaliteta v umetnosti obsega kazniva ravnanja, v katerih so na tak ali drugačen način vključena

umetniška dela. Nabor ravnaj sega od tatvin umetniških del, zaplemb, ponarejanja, vandalizma do nezakonitega izkopa in trgovanja z arheološkimi najdbami. Avtorja v prispevku podata posplošen pregled in značilnosti kriminalitete v svetu umetnosti vključno s pregledom literature na to temo in nekaterih mednarodnih pravnih aktov s tega področja). - Mackenzie, S.: Nezakoniti posli pri trgovanju s kulturno dediščino kot kriminaliteta mogočnih (Avtor povezuje teorije iz domene kriminalitete belega ovratnika za razlago in analizo nezakonitega trgovanja s kulturno dediščino. Sam ocenjuje svoj prispevek kot nadgradnjo literature prve stopnje (osveščanje o problematiki) in druge stopnje (konkretno reševanje problema) na sistemsko raven z identifikacijo sistemskih motivov in vzvodov za nadzor). - Davis, T.: Ponudba in povpraševanje: razkrivanje nezakonitega trgovanja s kamboško kulturno dediščino z analizo delovanja dražbene hiše Sotheby's (Dražbena hiša Sotheby's že več kot 20 let prodaja (med drugim) umetnine iz Kambodže, pri čemer posamezne predmete oglašuje tudi prek spleta. Iz dostopne dokumentacije je avtor ugotovil, da je bilo med leti 1988 in 2010 na dražbi skupaj 377 predmetov iz Kambodže, od tega pa kar 71% predmetov ni imelo nikakršne dokumentacije o izvoru; pri tistih, kjer je tovrstna dokumentacija obstajala, pa je šlo za zelo pomanjkljive navedbe - med drugim, da izvirajo iz zasebne zbirke ali da so bili že prej prodani v okviru dražbene hiše. Zaznana je bila tudi korelacija med številom predmetov na dražbi in dogodki, ki bi lahko vplivali na povečan uvoz (pokradenih) artefaktov. Avtor zaključuje, da navedena korelacija in statistika kažeta na nezakonit izvor večine kamboških predmetov, ki jih je mogoče kupiti prek dražbene hiše Sotheby's.) - Alder, C. in drugi: Prevaranti in ponaredki na trgu z umetniškimi deli Aboriginov v Avstraliji (Za avstralske domorodce ima umetnost pomembno socialno, ekonomsko in politično vlogo. Prav tako predstavlja za mnoge pomemben vir dohodkov. Ko se pojavijo dvomi v avtentičnost umetnin jih je potrebno raziskati. Avtorji prispevka analizirajo, kako poteka ta proces pred avstralskimi kazenskimi in pravnimi sodišči oziroma organi. Sklenejo, da avstralsko pravosodje nima ustreznih mehanizmov za procesiranje prevarantov in ponaredkov z avtohtonega trga z umetninami).

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2011, št. 56/3:

Morris, T., Crank, J.P.: Na poti vzpostavitve fenomenologije terorizma: pomen za raziskave in oblikovanja politike (Avtorja postavita tezo, da je tako za raziskovalni fokus kot tudi za oblikovanje politik v boju proti terorizmu potrebno dodelati polje teroristične fenomenologije oziroma vzpostaviti natančnejšo pojmovno diferenciacijo terorističnih pojavov z vidika fenomenologije zaznavanja, in sicer predvsem tudi z

vidika teroristov samih. V prvem delu prispevka predstavi dotedanje neuspešne oblike boja proti terorizmu na nefenomenološki osnovi, v drugem delu predstavi jedrne elemente (programiranega) fenomenološkega pristopa s pregledom literature, v tretjem delu pa analizirata štiri konkretne primere, ki kažejo na koristnost fenomenološkega pristopa boja proti terorizmu.) - Waikung, T.: Sistemska korupcija v javnih bolnišnicah na Kitajskem (Prispevek analizira vzpon sistemske oziroma organizacijske korupcije v javnih bolnišnicah na Kitajskem od leta 1990 dalje. Izpostavljeni so trije glavni dejavniki/povzročitelji tega pojava: 1. zmanjšanje državnih sredstev, namenjenih zdravstvu od sredine osemdesetih let, ko je država hkrati dala bolnišnicam pooblastilo, da same upravljajo s presežki oz. prihranki iz dejavnosti, ki jo opravljajo na „trgu“; 2. ekscesen in kaotičen razvoj farmacevtskega sektorja z razvitim sistemom lobiranja oziroma podkupovanja ter 3. neuspešnost državne infrastrukture oziroma nadzornih organov pri omejevanju koruptivnih praks. Kot zaključuje avtor, namesto da bi javne zdravstvene ustanove zagotavljale učinkovito, varno in dostopno zdravstveno oskrbo, številne uporabljajo predvsem predatorske prakse, ki škodujejo zdravju njihovih pacientov. Sicer pa avtor posreduje tudi koristno opredelitev organizacijske korupcije kot dopolnitev bolj znanih oblik individualnih korupcijskih praks.) - Klein, J., Lavery C.: Legitimiziranje vojne z viktimizacijo: državno-korporacijski kriminal in javno mnenje (V članku avtorja sledita tezi, da ideološka uporaba viktimizacije pomaga pri legitimizaciji državno-korporacijskega zločina napadalne vojne. Pravita, da politiki in drugi ugledni predstavniki elit promovirajo občutek nacionalne viktimizacije, ki ga mediji še krepijo. Svojo tezo sta deloma testirala z meritvami korelacije med pojavnostjo idej o teroristični viktimizaciji v medijih in javno podporo v ZDA za t.i. „war on terror“ državno politiko ZDA.)

Journal of Research in Crime and Delinquency, Beverly Hills, leto 2011, št. 48/4:

Jackson, J.: Ponovna ocena občutljivosti za tveganje pri strahu pred kriminaliteto (Prispevek analizira psihološko znanavo/oceno tveganja pri zaskrbljenosti pred kriminaliteto. Anketna analiza, ki je bila izvedena v okviru študije, potrjuje hipotezo o povezanosti prepričanosti o tveganju pred viktimizacijo in stopnji strahu pred kriminaliteto. Ko posamezniki dojemajo kriminaliteto kot posebej resen problem v svojem okolju in ko so prepričani, da sami nimajo nadzora nad tem, da bodo viktimizirani, je potreben manjši impulz za sprožitev strahu pred kriminaliteto.) - Lauritsen L. L., Carbone-Lopez K.: Razlike med spoloma glede dejavnikov tveganja za nasilno viktimizacijo: analiza individualnih, družinskih in skupnostnih pokazateljev (Čeprav je spol dokaj dobro raziskan viktimizacijski dejavnik tveganja, obstaja težnja, da se izkušnje

žensk z nasiljem obravnavajo ločeno od izkušenj moških. Zato ni bilo posvečeno veliko pozornosti vprašanju, kako sam spol prevaja oziroma vpliva na druge znane dejavnike za nasilno viktimizacijo. Avtorji uporabijo podatke viktimološke študije za analizo tega, ali je korelacija med individualnimi, družinskimi in skupnostnimi dejavniki tveganja ter viktimizacijo podobna v smeri in moči tako pri moških kot pri ženskah. Ugotavljajo, da je večina korelacijskih dejavnikov podobna ne glede na spol in tip zločina. Do določenega odstopanja prihaja pri dejavniku socialnega statusa skupnosti.) - Katz, C. M. in drugi: Merjenje dejavnikov tveganja in odvrčanja od problematičnega vedenja najstnikov: z vidika države v razvoju (Prispevek analizira dejavnike tveganja in dejavnike odvrčanja od problematičnega vedenja mladih na vzorcu več kot 2500 najstnikov s Trinidada in Tobaga, karibske države v razvoju. Avtorji ugotavljajo, da sedanji indikatorji tveganja in odvrčanja ne držijo povsem na vzorcu mladine s Trinidada in Tobaga. Opozarjajo na potrebo po previdnosti pri „transplantaciji“ indikatorjev tveganja razvitih v razvitih državah na države v razvoju.)

Ciril Keršmanc

Socialna pedagogika, Ljubljana 2011, št. 2

Razpotnik, Š.: Družbeni kontekst kategorije »čustvene in vedenjske motnje« (Avtorica se sprašuje, koliko in kako se v diskurzivnih kategorijah, ki se navezujejo na razvrščanje in usmerjanje otrok s posebnimi potrebami (še zlasti pa tistih, ki jih označujejo »čustvene in vedenjske motnje), odražajo širši družbeni, politični in ekonomski konteksti. Njen odgovor pa je naslednji: poimenovanja se v času in prostoru resda spreminjajo, vseeno pa v njihovih označencih še plavajo razbitine nereflektirane preteklosti, na primer medicinske paradigme in zamrznjeni institucionalni interesi, podprti s tiho, a močno silo inercije. Zato obstaja nevarnost, da odraščajoče osebe – otroci in mladostniki – ter njihovi starši ne prejmejo potrebne podpore, pomoči ali obravnave, posebej tisti, ki so ukleščeni v že sicer nepriviligiranih družbenih slojih ali segmentih. A to še ni vse. Obstaja tudi tveganje, da se tovrstni posamezniki objektivizirajo, patologizirajo ali dojemajo v perspektivi individualne odgovornosti.) – Vec, T.: Moteče vedenje: ozadja in osnovni dejavniki, ki nanj vplivajo (Pisec obravnava štiri temeljne – bodisi preventivne bodisi ogrožajoče – dejavnike, ki vplivajo na moteče vedenje, in sicer: dejavnike, ki izhajajo iz skupine in skupinske dinamike; dejavnike, ki so povezani s posameznikom oziroma njegovimi osebnostnimi, biološkimi in drugimi značilnostmi; dejavnike, ki izvirajo iz značilnosti in stilov vedenja; dejavnike, ki jih oblikuje institucija in predvsem njeno kulturno ozračje.) – Kobolt, A.: razumevanje in odzivanje na čustvene in vedenjske težave (Avtorica najprej iz-

postavi družbeno razsežnost nastajanja in ohranjanja motečih čustvenih odzivov in vedenjskih vzorcev, katerih posledica so težave pri socialni integraciji. Nato se osredotoči na njihovo razumevanje z vidika psiholoških značilnosti ali spremenljivk, ki se dogajajo v posamezniku. Opiše tipične odzive okolja na tovrstne motnje, in sicer predvsem v šolskem okolju. V zvezi s tem podčrta pomembnost vloge učenca in vloge učitelja kot »dogovorne dimenzije«, ki predpisuje sprejemljive vedenjske vzorce tako za mlade kakor tudi za pedagoško osebje.)

Teorija in praksa, Ljubljana 2011, št. 3

Petrič, E.: Imuniteta visokih državnih funkcionarjev pred kazensko jurisdikcijo tujih držav (prizadevanje za kodifikacijo) (Pisec ugotavlja, da imuniteta državnih funkcionarjev pred kazensko jurisdikcijo drugih držav še vedno ureja mednarodno običajno pravo. Komisija za mednarodno pravo pa je leta 2007 pričela kampanjo za kodifikacijo in progresivni razvoj mednarodnega prava na tem področju, s čimer naj bi se formalno uredil tudi ta vidik »neposredne« diplomacije. V okviru teh prizadevanj bo treba odgovoriti na vprašanje, katerim državnim funkcionarjem naj pripade imuniteta pred kazenskim pregonom drugih držav ter na kakšen način in v kolikšnem obsegu. Iz prakse držav – pa tudi mednarodne judikature in doktrine – je mogoče razbrati, da vsaj državni poglavar, predsednik vlade in zunanji minister uživajo polno osebno imuniteto, vseeno pa je opaziti tudi težnjo, da bi se krog teh privilegirancev razširil. Drugim državnim funkcionarjem naj bi se priznala imuniteta le za dejanja, ki jih storijo v imenu lastne države.)

Družboslovne razprave, Ljubljana 2011, št. 66

Malnar, B.: Etika raziskovanja v družbeni areni (Avtorica nakaže ključne etične dileme, ki vznikajo v razmerju med raziskovalcem in družbo. V zvezi s tem poudari, da je treba vztrajati pri »resnici« kot temeljnem znanstvenoraziskovalnem načelu, katerega regulativna ali konstitutivna vloga utegne postati sekundarna zaradi vpetosti raziskovalnega dela v razmerja družbene moči in sile. Avtorica nameni posebno pozornost instrumentalizaciji raziskovalnih praks in izsledkov kot posledice političnih, komercialnih, kariernih ali eksistenčnih pritiskov. Po njenem mnenju je najpomembnejši pogoj odgovorne raziskovalne etike kritična refleksija raziskovalne drže in družbenih učinkov znanstvenih dognanj. Poglavitni družbenoetični problem sociološkega raziskovanja pa vidi v premajhni družbeni odmevnosti njegovih spoznanj.) – Kirbiš, A.; Flere, A.: Podložiška politična kultura v postkomunističnih družbah: primerjalna študija postjugoslovanskih študentov (Avtorja predstavita rezultate raziskave o prvinah

politične kulture, ki je zajela študente družboslovja v osmih postjugoslovanskih državnih tvorbah. Pokazalo se je, da so v družbenoekonomsko manj razvitih okoljih v poprečju bolj prisotni elementi tako imenovane podložniške politične kulture, ki jo označujejo avtoritarnost, splošni tradicionalizem, zavezanost tradicionalnim spolnim vlogam, državni egalitarizem in posplošeno nezaupanje. Izjema od te tendence je kazalec ekonomskega egalitarizma, kjer razlike med vzorci niso bile statistično značilne. Skoraj dve desetletji potem, ko so nacionalizmi/šovinizmi/patriotizmi »razpadli« SFRJ, v njenih naslednicah še vedno ostajajo opazne nekatere vrednotne razlike. Proces »demokratske konsolidacije« v postjugoslovanskih družbah torej še ni končan. Temu cilju pa je s političnega in kulturnega vidika še najbližje – *oh, happy day!* – Slovenija.)

Socialno delo, Ljubljana 2011, št. 2

Suhonen, H.: Alkoholizem v starosti – izziv za socialno delo (Zloraba alkohola pri starih ljudeh pomeni izziv za socialno delo v splošnem in za gerontološko socialno delo v posebnem, in sicer še zlasti zato, ker sta bili v preteklosti tako staranje kot nezmerno ali strastno pitje alkoholnih pijač v pristojnosti medicine. Socialni delavci naj bi na tem področju delovali tako, da bi združili uporabo socialnega dela z odvisniki s socialnim delom s starimi ljudmi. Najboljši okvir tovrstnega socialnega dela je tako imenovana holistična ali celostna paradigma, ki upošteva tudi posameznikov/pijančev psihosocialni položaj. V družbi, v kateri je »medikalizacija« hegemonski pristop do alkoholizma, je zdravljenje ostarelcov kot uživalcev alkohola in drog prepogosto osredotočeno le na vidik bolezni, tveganj in omejitev. Že samo staranje posameznika stigmatizira. Socialno delo pa ponuja možnost za zagovorništvo in večanje moči ostarelih ljudi, ki so za nameček še alkoholiki s pestro preteklostjo tovrstnih pregreh.)

Pravnik, Ljubljana 2011, št. 5–6

Švarc, D.: Uporaba sile v boju proti terorizmu. Normativni razvoj paradigme Ustanovne listine Združenih narodov (Avtorica opiše razvoj mednarodnega prava, ki se nanaša na uporabo sile v boju proti terorizmu. Varnostni svet širi možnosti večstranske uporabe sile s postopnim vključevanjem terorizma v pomensko podstat besedne zveze »grožnje miru«, hkrati pa se s pripravnimi ali uslužnimi »interpretacijami« nategujejo tudi pogoji zatekanja k pravici do samoobrambe, kar omogoča enostransko uporabo sile. Uveljavlja se tudi širša, ohlapnejša razlaga tradicionalnega pogoja pripisljivosti, kar omogoča enostransko uporabo sile kot odgovor na teroristični oboroženi napad tudi zoper tujo državo, ki sama vanj ni

bila znatno vpletena, vendar je teroriste podpirala ali varovala. Po drugi strani pa le malo držav podpira opuščanje pogoja pripisljivosti, kar implicira pravno dopustnost enostranske uporabe sile neposredno proti terorističnim napadalcem na ozemlju tuje države, ki sicer z napadom in njegovimi akterji sploh ni normativno povezana.)

Zoran Kanduč

Criminal Justice and Behavior, Beverly Hills, leto 2011, št. 8:

Novero C. M. in drugi: Zaporniki druge generacije – Prilagoditveni mehanizmi za zapornike, otroke staršev zapornikov (Raziskava, izvedena na 459 zaprtih osebah, je pokazala, da ima predhodna izkušnja zavora staršev očiten negativen vpliv na vedenje zapornikov in na njihovo zmožnost prilagoditve zaporniškemu okolju. Približno polovica v raziskavo vključenih oseb je imela izkušnjo, da je bil že starš v zaporu; zanje je značilno, da so izkazali več čustev jeze in posledično nasilja znotraj institucije ter več težav pri upoštevanju zaporniških norm. Pri tem so se pokazale določene razlike v vedenju zapornikov, pri katerih so bile zaprte samo mame, in tistih, pri katerih sta bila zaprta oba starša, kar nakazuje, da izkušnja matere v zaporu pusti na otroku dolgoročne posledice.) – Morris S. Z. in Gibson C. L.: Vpliv telesnega kaznovanja na agresivnost in delinkventnost otrok (Avtorja s ponovno analizo podatkov iz longitudinalne raziskave Project on Human Development in Chicago Neighbourhoods ugotavljata, da so izsledki študij, ki poročajo o korelaciji med telesnim kaznovanjem otrok in njihovo poznejšo delinkventnostjo preuranjeni. Ugotavljata namreč, da so značilnosti otrok in družin, v katerih prihaja do telesnega kaznovanja, v množici spremenljivk bistveno drugačne od družin, kjer telesnega kaznovanja ni, in da korelacija med omenjenima glavnima spremenljivkama postane statistično zanemarljiva, ko v analizi preverjamo ostale spremenljivke.)

European Journal of Criminology, London, leto 2011, št. 4:

Posebna številka na temo: Zaupanje v kazensko pravni sistem Tyler, T. R.: Zaupanje in legitimnost: Policija v ZDA in Evropi (Avtor ocenjuje nove pristope policije v ZDA in Evropi. Ti se osredotočajo na utrjevanje legitimnosti policije med ljudmi, kar naj bi pripeljalo do višje stopnje predpisovanja konformnega vedenja, sprejemanja avtoritete policije ter upoštevanja odločitev policije, kot tudi večje pripravljenosti za sodelovanje s policijo pri boju s kriminaliteto.) – Lappi-Seppala T.:

Kazen zapora v Evropi (Primerjalna študija rabe zaporne kazni v 30 evropskih državah preveri množico možnih razlagalnih elementov za pojasnjevanje razlik v izrekanju zapornih kazni. Med potencialnimi vzroki so zajeti: stopnja kriminalitete, socialni indikatorji (npr. obseg socialnih pravic in dohodkovna neenakost), zaupanje drugim ter zaupanje institucijam, strah pred kriminaliteto in kaznovalna naravnost javnosti, razlike v politični strukturi in oblikah demokracije. Glavne teze študije so, da zmerna kaznovalna politika temelji v konsenzualni in korporativni politični sredini, visoki ravni družbenega zaupanja in politične legitimnosti ter močni socialni državi.)

British Journal of Criminology, London, leto 2001, št. 4:

Treadwell, J. in Garland, J.: Moškost, marginalizacija in nasilje – Študija primerov English Defence League (Po opravljeni študiji treh konkretnih primerov, s katerimi se je ukvarjala English Defence League in v katerih nastopajo mladi beli moški iz delavskega razreda, avtorja opisujeta, kako ti moški izgrajujejo posebno obliko nasilne moškosti. Njihove zgodbe prikazujejo, da je nasilje družbeno izgrajena kategorija, ki pa je hkrati na individualni ravni psihološko razumljiva, saj ti mladi moške izkušnje izjemne neenakosti in nemoči kanalizirajo v psihološki skript, ki upraviči njihovo udejstvovanje v nasilnih scenarijih. Občutja neenakosti in marginalizacije tako po mnenju avtorjev vzbudijo zamero in jezo v mladih, ki čutijo, da jih družba ne upošteva, na zunaj pa to kažejo v iskanju »grešnega kozla«, ki ga najdejo v »muslimanskem Drugem«.) - Christie, N. in drugi: Izbor recenzij knjige Public Criminology (avtorja Loader I. in Sparks R., l. 2010, Oxford) (Številni uveljavljeni kriminologi predstavljajo svoj pogled na knjigo Public Criminology, ki je vzbudila veliko zanimanje in množico različnih odzivov v kriminološki srenji. Avtorji izvajajo tako pozitivne kot negativne kritike na razburljivo vprašanje, kje je v sodobni družbi mesto kriminologije?)

Crime and Delinquency, London, leto 2011, št. 6:

Welch, K.: Starši in kaznovalnost – Vpliv spola in zaskrbljenost zaradi kriminalitete (V zvezi z naraščajočo kaznovalno naravnostjo se zdi avtorici pomembno preveriti pomen odnosa staršev za kasnejšo kaznovalno naravnost. Le-tega je preverjala na vzorcu, pridobljenem s telefonsko anketo, pri katerem je preverjala vpliv starševstva na kaznovalno naravnost do mladoletnih prestopnikov, do odraslih ter do obojih skupaj. Obenem je upoštevala tudi spol in zaskrbljenost anketiranih glede kriminalitete.)

Mojca Mihelj Plesničar